



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Desponsatione Impvbervm. Titvlvs II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

deleis editis, ac nullo contradicere publice comparete, licet fama privatum impedimentum deferat parente-
 la, cum ex parte contrahentium juramenta majorum
 de sua propinquitate (ut suspitionis tollatur materia)
 offeruntur: a quid tibi sit faciendum in casibus hujus-
 modi, quaesivisti. Ad quod taliter respond. quod si per-
 sona gravis, cui fides sit adhibenda, tibi denunciet, quod
 hi, qui sunt matrimonio copulandi, se propinquitate
 contingant, & de fama vel scandalo doceat, aut etiam
 per seipsum possis certificari de plano: non solum de
 bes juramenta parentum sponte oblata non recipere, ve-
 rum etiam eos, qui sic contrahere nituntur, si moniti
 induci nequiverint, compellere, ut à tali contractu desi-
 stant, vel contra famam hujusmodi, secundum tuam dif-
 cretionis arbitrium juramenta exhibeat propinquorum.
 Alioquin si persona denuncians, non extiterit talis, ut
 diximus, & de fama b, vel de scandalo non poterit edo-
 ceteri: ad desistendum monere poteris, non compellere
 contrahentes.

CAP. XXVIII.

Mulier, qua negat se in matrimonium consensisse, non creditur,
 maritus probante contrarium: scilicet si probat se consensisse per me-
 mos, qui potest cadere in constantem virum.

Honorius III. Episcopo Berguen. c.

Consultationi d. tuae breviter respondemus, quod
 mulieres, que veniunt ad valvas ecclesie benedicen-
 de cum sponsis, & ibi reclamantes, adfirmant se nunquam
 in eorum matrimonium consensisse, audiri (sponsis legiti-
 me probantibus contrarium) non oportet: cum legiti-
 mis & idoneis testibus non debeat illarum simplex ad-
 versio prevalere. Sanè illis, que benedictione accepta
 mox à sponsis aufugiunt, ante carnis copulam subsecu-
 tam, adferentes se nunquam in illos veraciter consensisse,
 sed metu illato compulsas verba protulisse consensisse,
 licet animo dissentirent: non statim est audientia
 deneganda, sed de illato metu est cum diligentia inqui-
 rendum: & si talis metus invenitur illatus, qui potuit
 cadere in constantem e virum, erunt non immerito au-
 dienda.

CAP. XXIX.

In matrimonio & sponsalibus debet esse libertas, unde in ei pro-
 missio pena non obligat.

Gregorius IX.

Gemma f. mulier nobis exposuit, quod cum T. filia
 ejus cum C. contraxit g. matrimonium, B. de Alte-
 rio ea occasione, quod inter P. filium suum, & prædi-
 ctam puellam intra septennium constitutos sponsalia
 contracta fuerunt, poenam solvendam à parte, qua con-
 traveniret, in stipulatione adpositam à ipsa nititur ex-
 torquere. Cum itaque libera matrimonia esse debeant,
 & ideo talis stipulatio propter poenæ interpositionem sit
 merito improbanda: mandamus, quatenus si est ita, eun-
 dem B. ut ab extorsione prædictæ poenæ desistat, ecclesia-
 stica censura compellas.

CAP. XXX.

Sponsalia de futuro transiunt in matrimonium per carnalem co-
 pulam subsecutam, sed non per nulum carnalis copula. tantum. b. d.
 cum c. in. infra eodem.

Idem Episcopo Cenomanen.

I. s. b, qui fidem dedit M. mulieri super matrimonio
 contrahendo carnali copula subsecuta, etsi in facie

a offerantur. b aut de fama, &c. c Besguenens. alt.
 Besguens. al. Besguenens. al. Besguen. al. Bononiens. d Vide Iul.
 Clarum in Prati. crim. s. fi. q. 6. unde intelligit, qua ad hunc locum
 referunt. e Quia dicitur talis metus, vid. l. qui in aliena. s. ff. ff.
 de adqui. her. f Vid. conc. Trident. sess. 24. de reform. mat. c. 9. &
 Covarr. in Epit. 4. Decr. p. 1. c. 3. s. 1. g contraxerit. h Pra-
 ter Henric. Boch. & Præpositum, vid. Covarr. in Epit. 4. Decret. p. 1.
 cap. 4. s. 1.

ecclesie ducat aliam & cognoscat, ad primam redire te-
 neatur: quia licet præsumptum primum matrimonium
 videatur, contra præsumptionem tamen hujusmodi non
 est probatio admittenda. Ex quo sequitur, quod nec
 verum, nec aliquod censetur matrimonium, quod defa-
 cto est postmodum subsecutum.

CAP. XXXI.

Sponsalia de presenti non solvantur per sequens matrimonium,
 etiam carnalis copula consummatum. Sed sponsalia de futuro et-
 iam jurata solvantur per sequentia de presenti.

Idem.

Sinter a virum & mulierem legitimus consensus in-
 terveniat de presenti, ita quod unus alterum mutuo
 consensu verbis consuetis expressio recipiat, utroque di-
 cente: Ego te in meam accipio, & ego te accipio in
 meum, vel alia verba consensum exprimentia de præ-
 senti: sive sit juramentum interpositum, sive non, non
 licet alteri ad alia vota transire: quod si fecerit, secun-
 dum matrimonium de facto contractum (etiam si sit
 carnalis copula subsecuta) separari debet, & primum in
 sua firmitate manere. Verum si inter ipsos accessit b
 tantummodo promissio de futuro, utroque dicenti alteri:
 Ego te recipiam in meam, & ego te in meum, sive
 verba similia: si alius mulierem illam per verba de præ-
 senti desponsaverit, etiam si inter ipsam & primum jura-
 mentum intervenerit (sicut diximus) de futuro, hujusmo-
 di desponsationis intuitu secundum matrimonium non
 poterit separari, sed eis est de violatione fidei peniten-
 tia injungenda.

CAP. XXXII.

Nisus ad copulam non facit sponsalia de futuro transire in matri-
 monium.

Idem.

A dolescens c, qui desponsatam sibi per verba de fu-
 turo, licet saepe nisus fuerit, carnaliter non cogno-
 scens, cum alia postmodum per verba de presenti contra-
 xit: non primam cum qua nec fuit verum matrimonium
 ex forma contractus, nec præsumptum, cum conatus non
 habuisset effectum: sed secundam debet habere uxore-
 rem.

DE DESPONSATIONE IMPUBERVM.

TITVLVS II.

CAP. I.

Pater pro filio impubere sponsalia contrahit, pro pubere vero non
 nisi consentiat.

Honorius Eusebio Episcopo.

Tua nos d. requisivit fraternitas de filio adusto,
 quem pater matrimonium vult contrahere, si sine
 voluntate adulti filii facere potest. Ad quod di-
 cimus, si aliquo modo non consentit filius, fieri non pos-
 se. Potest autem filium nondum adustum (voluntas cu-
 jus discerni non potest) pater cui vult matrimonio tradere.
 Et postquam filius pervenerit ad perfectam ætatem,
 omnino debet hoc adimplere.

CAP. II.

Impuberes ambo vel alter, nisi pro bonis pacis, conjungi non de-
 bent.

Nicolaus Papa.

Vbi non e est consensus: & infra. Districtius inhi-
 bebimus, ne aliqui, quorum uterque, vel alter ad ætatē
 legibus, vel canonibus determinatam non pervenerit,

a Vide Set. 4. sent. dist. 27. q. 2. art. 5. Sylvestrum in summa, ver-
 bo sponsalia, q. 10. & Covarr. in epit. 4. Decr. pa. 1. b accesserit.
 c Præter Distores, vide Gemmanum & Francum in c. 1. idem de
 dist. imp. l. 6. Sylvestri in summa, verbo matrimonium, 2. q. 10. & Alci-
 trall. de præsumpt. reg. 2. pra. 28. d C. 2. eod. tit. in 1. compilat. c.
 6. 4. eod. tit. in 1. comp.



conjungantur: Nisi forte aliqua urgentissima necessitate interveniente, utpote pro bono pacis, talis conjunctio toleretur.

CAP. III.

Puberes sunt, quoad matrimonium, qui ex habitu corporis conspiciuntur & generare jam possunt.

Idolorum.

Puberes à pube sunt vocati, id est, à prudentia & corporis nuncupati, quia hæc loca primò lanuginem ducunt. Quidam tamen ex annis pubertatem affirmant: id est, eum esse puberem, qui xiv. annos impleverit, quamvis tardissime pubescat. Certum autem est, eum puberem esse, qui ex habitu corporis pubertatem ostendit, & generare jam potest. Et puerperæ sunt, quæ in annis puerilibus pariunt.

CAP. IV.

Ex sponsalibus contractis cum minore septennii, non oritur impedimentum publica honestatis: secus si cum majore vel minore consentiente post septennium & affinitas sequens dissolvit sponsalia præcedentia de futuro.

Alexander III. Herford. Episc.

Iteras tunc fraternitatis accepimus, ex quarum tenore respondimus, quòd cum quidam esset perfectæ ætatis, quandam puellam in cunabulis desponsavit: procedente verò tempore matrem puellæ cognovit, & eam in uxorem accepit: [1 & infra.] Consult. t. r. quòd si præfatus vir matrem puellæ, antequam septimum annum completeret, in uxorem accepit, matrimonium non dissolvatur, cum desponsationes hujusmodi nullæ sint, quæ in cunabulis fiunt. Verum si postquam puella septimum annum complevit, prædictus vir matrem ejus accepit uxorem, cum sponsalia extunc placere consueverint: inter eos sententiam divortii non differas promulgare, nec ipsam filiam, seu matrem habere permittas.

[1 Unde quia dubitas, an hujusmodi matrimonium stare debeat, à nobis extunc consilium postulasti. Super quo.]

CAP. V.

Sponsalia nulla, ex defectu consensuum, non creant publica honestatis justitiam: sponsalia verò à aliquo sic, licet legitimo modo fuerint dissoluta.

Idem Eboracem. Episc.

Accessit ad præsentiam nostram: [1 & infra.] Fr. t. mandamus, quatenus si tibi constiterit, quòd puella non esset septennis, quando G. e desponsata fuit, & postea in eum non consenserit, & quòd idem G. ab hujusmodi desponsatione per te fuerit absolutus si matrimonium inter eundem G. & matrem puellæ celebratum præcipias inviolabiliter observari, & eorum prolem denuntias esse legitimam: quia desponsationes & matrimonia ante septem annos fieri non possunt, si consensus postea non accedit. Sanè si præfata puella ante desponsationem septimum annum compleverat, licet prædictus vir à desponsatione ipsius puellæ ipso jure fuerit absolutus, cum ea in eum consentire noluerit: inhonestum tamen videtur, ut matrem habeat, cujus filia fuit g sibi desponsata.

[1 Nobilis vir VV. filius G. cum literis tuis, ex quarum tenore perpendimus, quòd eum filiam cujusdam nobilis viri, eum esset minoris ætatis, desponsasset, & postmodum ipsa assensum in hac parte præbens, antequam ad nobiles annos pervenisset, celebratum est inter eos divortium. Procedente verò tempore, de-

a C. 7. eod. tit. in 1. comp. vid. præ ceteris Hostiensem. b C. 3. eod. tit. in 1. comp. & post conc. Lat. sub Alex. III. p. 12. c. 2. & de impedimento iustitia publica honestatis, vid. conc. Trid. sess. 24. de reform. matr. c. 3. vid. supra citatos tit. præc. c. ad audientiam. & Corarr. in ap. 4. de us. p. 1. c. 2. c. Vide leg. quantum ff. de spons. d C. 6. eod. tit. in 1. comp. & post conc. Lat. sub Alex. III. p. 6. c. 7. e al. V. al. tit. quando ab G. desponsata: al. ab V. desponsata, f vide citatos c. præcedenti. g fuerit.

sancto patre puella matrem ejusdem VV. in matrimonio copulata, quòd quidem factum sustinere cum nolles, eum sollicitè monuisti, ut ipsam dimitteret: & quia monitum tuum in hac parte voluit acquiescere, ipsam excommunicationis vinculo immodasti. Tandem accepta ab eo cautione, quòd nostram adiret præsentiam, & super hoc statutum nostrum firmiter observaret, eundem mandato nostro absolutum denunciasti, & cum literis tuis ad præsentiam nostram misisti: unde præfatus VV. in nostra præsentia constitutus, suam nobis assertionem proposuit, quòd puellam ipsam, dum esset infra septimum annum, desponsavit, postea antequam ad annos nobiles pervenisset, noluit aliquatenus consentire ut præfatum VV. in uxorem acciperet, & ita cum patre suo in cuius potestate remanserat, & cum præfato VV. ad tuam præsentiam accessisset, & cum ab ipse puella audisset, & per eam cognovisset, & per patrem ejus, quòd præfatum VV. in uxorem volebat, statim illum in plena fide et hujusmodi desponsatione publice absolutum denunciasti. Elapsi verò pluribus annis mortuo patre puella charissimus in Christi fide noster H. Anglorum Rex: supradicta puella matrem memorati VV. tradidit in uxorem, quare idem VV. ut discordia orta inter consanguineos suos & consanguineos mulieris spiraretur, accepit solenniter & desponsavit, & sine contradictione ecclesiæ duxit, & ex ea filii procreavit, & puella sui alteri viro copulata. Verum licet contineatur in literis ipsis, quòd puella ipsa erat minoris ætatis, quòd ipsius desponsatio facta fuit, tamen restat, utrum puella esset præfati a ætatis apta matrimonio, an infra septem annos idcirco.]

CAP. VI.

Si impubes desponsata, & traducta petat licentiam pubes facti alteri nubenda, non auditur, si vir jurat se eam cognovisse: nec auditur si nondum pubes, sed proxima pubertati probetur egressa. Et ex sponsalibus contractis cum impubere majore septennii oritur publica honestas.

Idem Norwien. Episcopus.

Continebatur in literis tuis, quòd cum quidam puella intra nobiles annos, eundem in uxorem tradita fuerit, & ab ipso tradita, hæc ad nobiles annos perveniens, alii nubendi licentiam postulavit, asserens se in eundem nullatenus consensisse: [1 & infra.] Consultationi tue taliter respondemus, quòd cum in decretis habeatur expressum, quòd si vir dixerit, quòd uxorem suam cognoverit b, & mulier negaverit, viri standum est veritati: præfato viro, qui dicit se mulierem ipsam cognovisse, fides est adhibenda, si id firmaverit juramento. Si autem fuerit ætatis proxima, ut in xi. vel circa illi annum & cum suo assensu desponsata, & cognita ab eodem viro, separari non debet, præsertim cum præfatus ejus ipsam fuisse ætatis legitime fatentur. Si vero a puella intra nobiles annos, alicui desponsata fuerit, non licet alicui de consanguinitate ipsius, cui desponsata fuerit, eam ducere in uxorem, nec eas esse eidem sponsi de consanguinitate sponsæ, sibi aliquam copulare.

[1 Prædictus vero vir proponit, quòd licet eadem puella annis forte nondum xii. attigisset, cum ei tradita fuit in uxorem ipsa adeo tamen ætatis proxima, quòd ipsam carnali commixtione cognovit. Inde est quòd cum ipsa eidem viro dicit se cognovisse, & tu nos consulisti utrum alii possit nubere.]

CAP. VII.

Si majores septennii contrahunt sponsalia, neuter ante pubertatem rescilire potest, hoc primò. Et ille, qui primò si pubes, alterum expectabit, hoc secundo. Quod si tempore contractus alter erat pubes, non ille, sed alter factus pubes rescilire potest, hoc tertio.

Idem Barbonem. Episc.

a C. 8. eod. tit. in 1. comp. & post conc. Lat. sub Alex. III. p. 8. a. b cognovit. c Vid. Trid. sess. 24. de reform. c. 3. d Barbonem. al. Barbonensium sed ut plurimum, Barbonensium. p c



UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

DE illis qui intra annos aptos matrimonii sponsalia contrahunt, sive uterque, sive alter reclamet antequam ad annos matrimonii aptos pervenerint, & possunt separari, non sunt ulla tenus audiendi. Si vero alteruter istorum ad annos pubertatis pervenerit, intra eosdem annos altero existente cum sponsalia contrahuntur: si is, qui minoris ætatis est, cum ad annos illos pervenerit, reclamaverit, nec in alterum voluerit consentire, iudicio ecclesiæ poterit ab invicem separari. Mulier autem, quæ postquam annos nubiles attigit, ei, qui nondum ad annos aptos matrimonii venerat, nupsit, cum in eum semel consenserit, amplius non poterit dissentire, nisi ipse cui nupsit, postquam ad legitimam ætatem pervenerit, in eam suam negaverit præstare consentium. *b*

CAP. VIII.

Impuberes sponsalia contrahentes ante pubertatem separari non debent, sed post pubertatem possunt, si contradicunt sponsalibus, nisi copula carnalis inter venerit.

Idem eadem.

A Nobis e tua discretio requisivit, utrum iis, qui intra annos nubiles matrimonii nomine conjunguntur, relicto alteri, antequam ad annos aptos matrimonio perveniant, liceat à matrimonio tali discedere. Ad quod respondemus, quòd pro eo, quod ante nubiles annos conjugalem consensum non habent, usque ad legitimam ætatem expectare tenentur: & tunc aut confirmetur matrimonium, aut (si simul esse noluerint) separentur, nisi à carnali copulatione solent intervenire, cum interdum illa tempus anticipare potest pubertatis.

CAP. IX.

Minori ætate ad matrimonium ex contractu matrimonii obligatur, nisi violentia intercedat.

Idem Gemen. Archiepisc. e

DE illis qui in minori ætate desponsantur: [1 & 7.] Respondemus, quòd si ita fuerint ætati proximi, quòd potuerint copula carnali conjugari, minoris ætatis iuramentum separari non debent, si unus in alium visus fuerit consensisse, cum in eis ætatem supplevisse malitia videtur: sed cuiusqueque sint ætatis, se possunt per illam violentiam excusare, nisi post violentiam consensus accesserit.

[1 Traduntur & conjunguntur, & processu temporis divortium possulant, minorens allegantes ætatem, aut vim sibi à parentibus factam, hoc inq. r. r.]

CAP. X.

Contractus ante pubertatem, etiam cum visu carnalis copula, non sunt matrimonium.

Urbanus III. Cæsar. Episcopo.

Testationes super causa matrimonii, quæ inter A. juvenem & G. mulierem vertitur, accepimus, & ipsi inspectis nobis innouit, quòd prædictus juvenis nondum duodecimum annum attigerat, cum præfatam G. accepit uxorem: & licet nusus fuisset (sicut uterque confessus est) ipsam corrumpere, mulier tamen credit se virginem evasisse: verum ipse antequam ad annum xiv. pervenisset, à memorata muliere recessit, quem cum xvii. annos habeat, eadem pro viro sibi vindicare contendit: [1 & infra.] Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd si mulier per idoneos testes probare nequivit, quòd post xiv. annum ætatis suæ, vel circa finem xiv. anni prædictus juvenis consensisset in eam, ab

a C. q. eod. tit. in 1. comp. & post conc. Lat. p. 26. c. 29. & vide Covarr. in ep. 4. Decr. c. 5. §. 1. b Vide l. nuptias, cum similib. ff. de reg. jur. c. C. 10. eod. tit. in 1. comp. vide Covarr. citatum sup. c. de illu. d. carnal. e. Iamensi. f. C. 12. eod. tit. in 1. comp. Et post conc. Lat. p. 10. c. 41. §. de illu. verò. f. Vide l. pe. ff. quant. sig. re. & Continuus. §. cum vis. ff. de verb. obl. h. C. 12. in 1. comp. vide Covarr. in ep. 4. Decr. p. 14. §. 4. §. 1. num. fr.

ipso iuramento recepto, quòd postquam ad legitimam ætatem pervenit, ipsam habere non consensit in uxorem: ab impetitione mulieris eum potes & debes absolvere, & ad alia vota utrique dare licentiam transeundi.

[1 Sed etiam vir xviii. annos habeat, eam recipere contradicit. Unde quia donec nos super ipsa consules, non duxisti in prolatione sententia procedere.]

CAP. XI.

Se major in vitis contraxit sponsalia cum minore, non tenetur ipsum expectare donec veniat ad ætatem adultam.

Idem Pisano Archiepiscopo.

EX literis a tua frat. accepimus, quòd puella quædam anno xii. jurata fuit & desponsata cuidam puero ix. vel x. anno b, & tempore procedente, de voluntate parentum potius, quàm de sua (sicut adferit) ad domum patris pueri c. adducta, ubi dolens & invita, minis parentum impulsâ, moram fecit per annum & amplius, & tandem inde recedens, ad domum propriam est regressa: [1 & 7.] Cum autem dictus puer nondum ad xiv. annum pervenerit, nec ad eandem carnaliter accessum habuit, dist. tuæ taliter respon. quòd si puella communita, ut donec compleat idem per annum xiv. expectet, non duxerit expectandum: ei secundum ea, quæ proposita sunt, accipiendi alium virum liberam tribuas facultatem. *d*

[1 Communita verò à matre sua, & à se, postmodum ad eum redire penitus contradicit, asserens, quòd nunquam carnis iunctus, nec vult in virum habere, sed nubens alii postulat facultatem. Unde quia quid super hoc agendum sit, à nobis, tua frat. requisivit.]

CAP. XII.

Sponsalia contracta cum minore septennio, per cohabitationem mutuan post septennium convalescunt, & inducunt publicæ honestatis iustitiam: solvuntur tamen per matrimonium de præsentibus.

Clemens III.

DVO pueri d. Guillelmus & Guillelma matrimonialiter sunt conjuncti, puero vi. puella verò vii. annum agente: qui simul per tres annos manserunt: tunc pater puellæ subtrahens eam sponso, ipsam alteri N. nomine copulavit, cum quo per vii. annos quiete permansit: ipse verò tunc reliquit eandem, quia credebatur eam alium virum habere, illum scilicet f. cui prius fuerat desponsata. Prior autem sponsus ad annos discretionis perveniens, à prædecesore tuo contrahendi cum alia licentiam impetravit: qui quandam nomine S. confobrinam prioris in uxorem accepit, & cum ea per aliquod tempus existens, eam (ut ipse fatetur) carnaliter non cognovit, licet illa e se ab eo cognitam adferebat. Cum autem pater memorata Guillel. eam vidisset à secundo viro relinam, prænominatam Guillel. cui prius eam desponsaverat, compulsi ut S. nepotem suam omnino dimitteret, & ad Guillelmum suam desponsatam rediret: qui postmodum per biennium cohabitavit eidem. Quia igitur quid tibi faciendum sit, postulas edoceri: Breviter respondemus, quòd impediende puerili ætate matrimonium inter G. & G. non fuit: & licet idem postquam illa nupsit alii, potuerit aliam ducere uxorem, tamen quia dictam S. duxit confobrinam mulieris ejusdem, sive eam cognoverit sive non, non debet tamen cum eadem S. propter publicæ honestatis iustitiam remanere, nec ad primam habere regressum, quia alteri fuit legitime copulata: & infra. Cum verò vir caput sit mulieris: & Guillelmus dicat se non cognovisse prius S. prædictam: aliam, si voluerit,

a C. 14. eod. tit. in 1. comp. b annorum. c dista al. ab. Ha. d Vide l. si pater. & sibi h. r. c. de sponsal. e Ca. un. tit. in 2. comp. vide Sylvest. an summa, verbo spons. & Sor. 4. sen. 27. q. 2. art. 1. & seq. f. Alia, ita. Guillelmus scilicet, & c.



poterit ducere in uxorem, & S. viro legitimo copulari: post separationem vero, pro vitando populi scandalo, utriusque ad tempus est poenitentia injungenda. Si vero legitime constaret ipsam S. ab eo sive post, sive antea cognitam exitisse, neutri, vivente altero, dabitur licentia contrahendi. Remanebit ergo Guillelma cum M. imposita ipsi M. ad tempus poenitentia competenti, qui pro sua opinione sola Guill. (iudicio ecclesie non requisito) dimisit.

CAP. XIII.

Accusari non potest matrimonium, quod non est, ut si cum minori septennio sit contractum: denunciari tamen potest impedimentum, ne contrahatur in posterum.

Innocentius III. C. & P. quondam filius Malabrancia. a

AD dissolvendum b, quod factum fuerat inter I. & S. [1 & 7.] Accusatione pro puella super consanguinitate proposita, praefatus I. multas exceptiones proposuit: per quas nitebatur vos ab accusatione multipliciter removere: [2 & 7.] Interloquendo pronuntiavimus, inter juvenem & puellam nec matrimonium nec sponsalia fuisse contracta: cum constet puellam nondum ad septennium pervenisse. Quocirca nec accusatio locum habebat, cum non esset, quod posset legitime accusari. Denunciari tamen poterat consanguinitas, ut interdicteretur matrimonium contrahendum. Ad denunciationem ergo legitime probandam terminum assignamus, salvis exceptionibus non solum propositis, sed etiam proponendis. Ne vero quicquam in puellam interim adtentetur, auctoritate Apost. interdicimus, ne in negotio de novo procedatur ulterius, donec vel a denunciatione cessetur, vel ea probata ordine iudicario procedatur. Quod si contra interdictum nostrum in praedictum impius aliquid fuerit adtentatum, id e irritum esse decernimus, & viribus omnino carere.

[1 Filiam quondam M. super matrimonio contrahendo, in nostra & fratrum nostrorum presentia fuit propositum, quod cum dicta puella nondum ad septennium pervenisset, de ipsa nec matrimonium contrahi, nec sponsalia potuerunt: desunt etiam consanguineorum assensus, qui praecipue sunt in talibus requirendi: quod & si actus sufficienter extiteret, & consanguineorum intervenisset assensus, persona tamen non sunt idoneae ad matrimonium contrahendum, linea consanguinitatis obstante.]

[2 Curis, super exceptionibus ipsius fuisse diutius disceptatum, audiri & intellectis quacunq. fuerunt hinc inde proposita, de consilio fm.]

CAP. XIV.

Siquis per verba de presenti contrahat cum impubere, in qua aetate malitia non supplet, intelligitur non matrimonium, sed sponsalia contraxisse, etiam si subarratio intercesserit.

Idem Episcopo Abbaten. d

Terz nobis e exhibitae literae continebant, quod quidam filiam suam circiter xii. annos habentem, cuidam nobili desponsavit, qui subarravit eandem, consensu matris accedente: [1 & 7.] Quia vero nobis constare non potuit, cujus aetatis esset puella, cum eidem viro extitit desponsata, cum dicatur, quod circiter xii. annos habebat, utrum ne prudentia tunc in illa suppleret aetatem: respondemus, quod si puella nubilus non erat aetatis, cum saepe fatum fuit desponsavit eandem, & aetatem in ea prudentia non supplebat, proculdubio inter eos non conjugium, sed sponsalia contracta fuerunt, quamvis ab ipso viro eadem fuerit subarrata.

[1 Super nuptiis aliquantulum prorogatus, pater puellae.

a Al. Malabrancia. b C. 1. eod. tit. in 3. comp. vid. Sotum ca. superiori citatum. c illud. d Aberliden. et. Albertiden. et. Albeten. al. Abbatiden. e Ca. 2. eod. tit. in 3. comp. vid. Cova. in opt. 4. Decret. part. 1. c. 4. & 2. num. 2. f sepi praefatus, et. sepi dicitur.

viam universa carnis ingressus est, eo autem rebus humanis exempto, puella avunculus supradictae ipsam alteri matrimonio copulavit, & ille qui prius desponsaverat eandem, cum ipsius maritus contraxit. Tuus autem praedecessor attendens, quod cum ea non poterat permanere, cuius filiam legitime desponsaverat, inter tu divorii sententiam promulgavit. Postmodum autem mortuo viro secundo, qui supradictam puellam duxerat in uxorem, ipsa se tertio copulavit, illo vivente qui prius eam desponsaverat. Ceterum, tam ipsa quam vir idem te duxerunt humiliter consulendum, utrum licite valeant commorari: tu vero deliberatione habita, respondisti, quod primo sponso vivente alter non potuit legitime copulari. Sed quia tua ecclesia postulerit, ut super hoc sed. Apostol. consuleres, procedere distulisti, nobis humiliter supplicasti, ut super hoc tibi rescribere dignaremur.]

DE CLANDESTINA DESPONSATIONE. a

TITVLVS III.

CAP. I.

Pro clandestino matrimonio non praesumitur, sed illud allegari incumbit onus probandi.

Ex concilio Arelaten.

Si quis clam desponsaverit aliquam, & mulier vel vir negat huiusmodi desponsationem: Viro incumbit probatio.

CAP. II.

Qui matrimonium clandestine contraxerint, altero negante utroque, non ad parente legitime exinde probatione, simul coacti ab ecclesia non compelluntur: & si illud publicaverint, tanquam in confesso ecclesia factum comprobabitur, nisi rationabili causa fuerit, qua impediat h. d. litera inherenda.

Alexander III. Beluacen. Episcopo.

Quod b nobis: [1 & 7.] Si enim matrimonia ita occulte contrahuntur, quod exinde legitima probatio non appareat, ita que contrahunt, ab ecclesia non sunt aliquatenus compellendi. Verum si persona contrahentium hac voluerint publicare, nisi rationabilis causa praedicta, ab ecclesia recipienda sunt & comprobanda, tanquam a principio in ecclesiae conspectu contracta.

[1 Ex tua parte significatum est, ut de clandestinis matrimoniis dispensare deberemus, non videmus qua dispensatio super his sit.]

CAP. III.

Cum matrimonia sunt contrahenda, debent per Praesentem ecclesiam edicta proponi, assignato termino, intra quem, qui voluerit impedire, impedimentum opponat: & si probatis cogitibus fuerit de impedimento, interdicitur matrimonium, donec de locutione fiat, hoc primo usq. ad 6. Si quis.

Innocentius III. in Concilio generali. c

Cum inhibito copula d conjugalis sit in ultimis gradibus revocata, eam in aliis volumus districte servari. Unde praedecessorum nostrorum vestigiis inherendo, clandestina conjugia penitus inhibemus, prohibentes etiam, ne quis sacerdos talibus interesse praesumat. Quare specialem quorundam locorum consuetudinem ad alia generaliter prorogando, statimus, ut cum matrimonia fuerint contrahenda, in ecclesiis per Presbyteros publice proponantur e. competenti termino praefinito: ut intra illum, qui voluerit & voluerit, legitimum impedimentum opponat, & ipsi Presbyteri nihilominus investigent, utrum aliquod impe-

a Clandestina desponsatione & conjugia novissimi viri fecit conc. Trid. sess. 24. de refor. matr. c. 1. unde cessant haec de re veterum altercationes interpretum. b C. 3. eod. tit. in 3. comp. & post conc. Lat. p. 10. c. 17. c Salsct Lat. 4. 11. d Cas. de clandest. matr. in 2. comp. e proponatur. dimentum

